

MERJENJE RAZREDNE KLIME

Avtorica VLASTA ZABUKOVEC (TESTinfo letnik 2 (1997), št. 2)

Razredna klima je pojem, ki ga učitelji zelo pogosto uporabljajo, ko hočejo označiti razredno dogajanje, ozračje, vzdušje, okolje. Po navadi vedo povedati, da je to nekaj, kar lahko v razredu začutijo, a težje opredelijo. Zato so velikokrat izrazili željo po kakršnem koli vprašalniku, ki bi jim pomagal določiti in razložiti dogajanje v razredu. Na večkratnih srečanjih z njimi in ob prebiranju strokovne literature sem bila pripravljena ob njihovi pomoči razviti vprašalnike o razredni klimi, ki bi jih lahko uporabljali pri svojem delu v razredu. S tem namenom in prav zanje je tudi napisana knjiga »Merjenje razredne klime – priročnik za učitelje«.

Pri prevodu in priredbi vprašalnikov sem se naslanjala na Fraserjevo definicijo razredne klime (1989). Ta pravi, da je razredna klima dogajanje v razredu, ki ga določa zaznavanje medosebnih odnosov, osebostnega razvoja posameznika in sistemskih značilnosti. Kategorije medosebnih odnosov opredeljujejo naravo in moč medosebnih odnosov ter medsebojno pomoč in sodelovanje med posamezniki v socialnem okolju. Osebnostno-razvojna kategorija poudarja osnovne usmeritve osebostne rasti in napredovanja, to se kaže v višini postavljenih ciljev in težnje po doseganju teh ciljev. Kategorija sistemskih sprememb vključuje pravila, jasnost pričakovanj, mehanizme nadzora in spremenljivost sistema.

Vprašalniki sodijo na področje perceptivnega merjenja, saj so pomembne ocene, sode in zaznave neposrednih udeležencev. Tako učitelji kot učenci dajejo sodbe o razrednem dogajanju na podlagi svojih izkušenj, pridobljenih med šolanjem, zato so njihove sodbe po večini zanesljive. To so njihove lastne ocene, zato se zaznava učiteljev navadno razlikuje od učenčevih. Poznavanje različnosti je prednost, saj lahko na podlagi njihovih zaznav napovedujemo njihovo vedenje – to pa je seveda različno.

Teoretično ozadje preučevanja razredne klime je dinamična Lewinova teorija polja, usmerjena v preučevanje motivacije in osebostnih značilnosti posameznika v odnosu do okolja. Posameznikova zaznava odprtega psihološkega polja, je odvisna od njegovih preteklih izkušenj in povezana z njegovimi trenutnimi motivi. Ti motivi povzročajo v posamezniku neravnotežje in z gibanjem po psihološkem prostoru ga želi sept vzpostaviti. Ravnotežje je zgolj trenutne narave, saj ljudje zadovoljujemo motive na progresiven način.

Zato imamo dve obliki vprašalnikov, za obstoječo in zaželeno razredno klima. Prva meri dogajanje, kot ga zaznavajo učenci in učitelji v danem trenutku, druga pa želje, motive glede tega, kako naj bi v razredu bilo. Rezultati, ki jih tako dobimo, nam lahko pomagajo le pri programu spreminjanja razredne klime.

V priročniku so podrobneje predstavljeni štirje vprašalniki o razredni klimi: Moj razred, Razredno okolje, Učna klima in Učno okolje. Vprašalniki se razlikujejo po številu trditev, vključenih kategorijah razredne klime, načina odgovarjanja in s tem v zvezi vrednotenja in interpretiranja rezultatov. Pri vprašalnikih za osnovnošolske otroke so trditve bolj preproste, način odgovarjanja je dihotomen, s starostjo pa kompleksnost vprašalnika narašča.

Knjiga »Merjenje razredne klime – priročnik za učitelje« najprej na kratko predstavi temeljne pojme, povezane z obravnavano problematiko, teoretično izhodišče preučevanja razredne klime, splošne informacije o vprašalnikih in podrobnejše napotke za uporabo. Drugi del pa natančno predstavi posamezne vprašalnike o razredni klimi, njihovo sestavo, način odgovarjanja in vrednotenje odgovorov ter na primeru prikaz in opis dobljenih rezultatov. Zadnji del priročnika usmerja v interpretacijo dobljenih rezultatov.

Priročnik je napisan z željo, da bi bil v pomoč predvsem učiteljem pri delu v razredu. Nesporno pa je, da ga bi lahko uporabljali tudi svetovalni delavci na šoli. Nastajal je več let ob pomoči učiteljev, njihovih pripomb, mnenj, komentarjev o uporabnosti in težavah, ko so se pojavljale. Ideje, pričakovanja in razmišljanja smo razčiščevali, oblikovali in preverjali v študijskih skupinah in so pripomogle k temu, da je priročnik sploh nastal.